УНИВЕРСИТЕТ
ПО АРХИТЕКТУРА
СТРОИТЕЛСТВО
И ГЕОДЕЗИЯ

бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София
тел.: +359 884 951 079
e-mail: office_far@uacg.bg; https://uacg.bg
АРХИТЕКТУРЕН ФАКУЛТЕТ

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
821/17.12.2025

СТАНОВИЩЕ

ОТ: **проф. д-р арх. Йорданка КАНДУЛКОВА**,
катедра „История и теория на архитектурата", Архитектурен факултет, УАСГ

ОТНОСНО: дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на архитектурата“ на тема

„ПЛОЩАДИТЕ КАТО ЧАСТ ОТ КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА СЪВРЕМЕННИЯ ГРАД. СЛУЧАЯТ СОФИЯ“

АВТОР: **арх. Десислава Ковачева,**
докторант към катедра „История и теория на архитектурата“, зачислена със заповед № 402/26.03.2015г.в редовна форма на обучение, и отчислена с право на защита със заповед № 975 / 15.11.2018г.

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: проф. д-р арх. Йорданка КАНДУЛКОВА

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № 837/06.11.2025г. на ректора на УАС за назначаване на научното жури и взетите решения на неговото първо заседание от 12.11.2025 г..

I. СВЕДЕНИЯ ЗА ДОКТОРАНТА.

Арх. Десислава Ковачева е възпитаник на Архитектурния факултет на Университета по архитектура строителство и геодезия. Дипломира към катедра „История и теория на архитектурата" по специалност „Архитектура“ в направлението „Опазване на архитектурното наследство“ през 2013 г. Още в периода на магистърското си образование проявява подчертан интерес към урбанистичните аспекти в опазването на културното наследство. От 2015 г. до 2021 г. е зачислена като докторант към катедра „История и теория на архитектурата“ в УАСГ по докторска програма „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на архитектурата“. В периода 2016-17г част от обучението ѝ се провежда в Техническия университет на Виена (Vienna University of Technology – TU WIEN), Факултет по архитектура и градско планиране (Faculty of Architecture and Planning). Надгражда академичното си образование с поредица специализации у нас и в чужбина.

Професионалният ѝ опит е свързан с проектантска практика в архитектурно студио „Ателие 3“, изследователска дейност като част от екипите за изготвяне на „Визия за София“, на проекта на Столична община „Зелена София“ и на Асоциация Трансформатори. Като докторант и по-късно като хоноруван преподавател участва в педагогическата работа на катедра „История и теория на архитектурата“ по дисциплините в направлението „Опазване на архитектурното наследство“ както и в някои алтернативни инициативи за обучение на студенти извън УАСГ.

В периода на академичната си подготовка и след това арх. Десислава Ковачева демонстрира осъзнат и устойчив интерес към опазване на културното наследство и амбиция за непрекъснато надграждане на професионалните си знания и умение в тази област.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

1. Обем и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд е представен в един том с обем от 370 страници, библиография, наброяваща 222 заглавия от нормативни документи, българска и чуждоезична литература. В труда са приложени 330 фигури, представляващи схеми (от които 43 на автора) и фото заснемания (от които79на автора).

Изследването е структурирано в осем части:

Въведение, изясняващо избора на тема, предмета, обекта и обхвата на проучване, целта на научното изследване, задачите за решаване, използваните методи и основната научна теза на труда.

Основно съдържание на труда, организирано в пет глави, разработени във взаимна обвързаност и последователност, озаглавени както следва: Глава 1 „Градската среда и хората“; Глава 2 „Площадите като елемент на градската среда“; Глава 3 „Изследване на ценностите на площадите“; Глава 4 „Опазване на площадите“ и Глава 5 „Историческите площади на София“.

Заключение – част, представяща авторовата самооценка за постигнатите резултати от научното изследване, приносите на труда и възможностите за неговото развитие както и опис на публикациите, свързани със изследването.

Библиография на използваните от автора публикации, документи, и други източници, включително и електронни, на български и чужди езици.

.

Изложената структура показва адекватна, балансирана композиция на труда, в която основна тежест имат частите, съставляващи неговото същинско научно-изследователско съдържание.

2. Актуалност и необходимост от дисертационния труд.

Опазването на културното наследство възниква като дейност за съхраняване на най-ярките и впечатляващи материални следи от миналото – шедьоври на човешкия творчески гении. Обичайно това са

храмове, надгробни съоръжения, крепости, замъци, дворци и др. под. През последния половин век обаче ставаме свидетели и участници в процес на бързо развитие и обогатяване на обществените представи за културно наследство. Понятието „културна ценност" разшири своето съдържание от отделната архитектурна творба до измеренията на цялата културна среда, която обитаваме. Обект на защита вече са цели урбанистични структури, културни маршрути и пейзажи. Въпреки това опазването на историческата селищна тъкан се осъществява преди всичко чрез защита на сградните ценности в нея. Все още липсват необходимите теоретични изследвания за свободните, незастроени пространства в нея, като равностойни представители на нейната културна идентичност. Настоящият труд прави крачка в тази посока, като се фокусира върху най-въздействащите от устройствена и социална гледна точка открити публични пространства – площадите.

Казаното дотук, включително и изложените от автора мотиви в едноименната точка на труда, очертава настоящия труд като безспорно необходим и актуален.

3. Обект и предмет на изследването.

Обектът и предметът на изследването са заявени от автора ясно и недвусмислено. Във фокуса на настоящото изследване са площадите, като изследователският интерес се съсредоточава върху техните ценностни характеристики и подходите за тяхното опазване като част от културното наследство на града.

4. Цели и задачи на труда

Основна цел на труда е да предложи подход за опазване на площадите като част от културното наследство на града, отчитайки необходимостта от развитие на средата в съответствие с постоянно променящите се социални потребности. В контекста на тази основна цел авторът си поставя следните подцели:

„• да открои площадите в историческата градска тъкан като част от културното наследство на съвременния град;

- да дефинира ценностните характеристики на площадите;
- да очертае стъпките за опазване и управление на площадите;
- да изведе модел за управление на промяната в градските пространства (в частност площадите)."

За постигане на набелязаните цели докторантът си поставя поредица от изследователски въпроси и оперативни задачи, изведени адекватно в тяхната логична и технологична последователност.

Предвид актуалната проблемна ситуация, очертана в т. II.2 от настоящото становище, считам, че целите на труда и свързаните с нея задачи са удачно намерени.

5. Основно теза на труда

Площадите, като част от свободното („празното") пространство на селищната тъкан, притежават ценностни характеристики с материални и нематериални (социално детерминирани) измерения, които са част от

белезите, определящи идентичността на средата и съставляват част от нейното културно богатство. И ако материалните характеристики са устойчиви във времето, то другите – духовните, непрекъснато се променят в синхрон с естествения процес на развитие на социума. Пълноценното опазване на площадите, като част от културното наследство на града, изисква съхраняването и на едните и на другите ценностни характеристики в тяхното единство и взаимопроникване. Според автора това следва да се постигне не чрез мумифициране или музеифициране на средата, а чрез адекватно управление на нейната неизбежна промяна.

Изложената теза е убедително защитена и апробирана чрез прилагане на изведения модел за опазване чрез управление на промяната спрямо един от историческите площади на София – пл. „Народно събрание“

III. ПРИНОСИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящият труд представлява автентична авторова разработка, базирана на задълбочено и пространно познание на нормативните документи в тази област, на националната и международна научна литература по темата, на задграничния и български опит в опазването на историческата селищна тъкан и по-конкретно на някои емблематични за световното наследство площадни пространства.

Рецензентът приема и подкрепя самопреценката на докторанта за приносите на труда, а именно:

1. „Изследвани и систематизирани са основополагащи теории за преживяването на градската среда.
2. Систематизирани и обогатени са различни класификации на площадите. Предложена е нова класификация на база значение на площада за обществото.
3. Изведени са ценностните характеристики на площадите спрямо съвременните представи за културното наследство.
4. Анализирани и систематизирани са различни методи и инструменти за изследване на градската среда.
5. Изведен е метод за идентифициране на ценностни характеристики на площадите.
6. Предложен е модел за опазване чрез управление на промяната
7. Идентифицирани и изследвани са площадите в историческия център на София и са изведени техни ценностни характеристики.
8. Приложен е модела за опазване чрез управление на промяната за площад „Народно събрание“.“

IV. АВТОРЕФЕРАТ.

Представеният автореферат представя пълноценно резюме на разработения труд, позволяващо да се открояят неговите приносни характеристики.

V. ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

За целите на настоящата процедура докторантът представя три публикации. Две от тях са изготвени самостоятелно и са свързани със съществени части от труда. Публикувани са в нереферирани редактирани колективни томове, издадени през 2018 г. с издателски кодове съответно: ISSN 2534-9759 и ISSN: 2603-4255. Третата публикация е в чуждоезично издание, изготвена в екип с колеги от Сърбия и е посветена на една от техните културни ценности – Петроварадин.

VI. СЪОТВЕТСТВИЕ С МИНИМАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ

Дисертантът напълно покрива .минималните национални изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и нормативните документи на УАСГ за придобиване на научната и образователна степен „доктор". Видно от приложената към настоящото становище справка при изискуеми 80 точки, дисертантът декларира 96,66 т.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

- предвид актуалността, навременността и полезността на представения труд;
- като считам, че същият е разработен в необходимата пълнота, и е написан с ясен, разбираем и терминологично прецизен език;
- като отчитам неговите приноси за познанието в полето на урбанистичната проблематика за опазване на културното наследство;
- като се съобразявам с факта, че съществени части от дисертационния труд са публикувани;
- като имам предвид, че в труда и представените публикации не се констатира плагиатство;
- като считам, че са спазени минималните национални изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и нормативните документи на УАСГ.

приемам дисертационния труд на арх. Десислава Ковачева за разработен с професионална вещина, демонстриращ познания по разглежданата тема и умения за извеждане на собствена, научно мотивирана позиция.

В качеството си на член на научното жури давам своя положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР" на арх. Десислава Ковачева

16.12.2025

Член на Научното жури: .

(проф. д-р арх. Йорданка Кандулкова)